

Folkerett og krigføring

Kommentar til det Andreas Haugen skrev i «Østlendingen» 26. mai. Få synes klar over at folkeretten stiller meget bestemte krav til et land som vil føre krig. Mange synes også å mange kunnskap om at en fordervet statsmakt ikke kan utøve statsmyndighet fra et fremmed lands territorium. Etter folkeretten er det bare suverene stater som kan føre krig på en legal måte, se her Oppenheim: «International

Law» paragraf 74: «According of the Law of Nations full sovereign Statens alone passes the Legal Qualification to become belligerents.» Jfr. professor dr. juris Axel Møller i «Folkeretten i krigstid», I side 82: «I dette henseende bemærkes, at den halvsuveræne Stat — selv om den har eget Militærvæsen — ikke kan føre Krig.»

Når en stat blir okkupert, slik det skjedde med Norge i 1940, får landets ordinære myndigheter sin suverenitet suspendert, og suvereniteten blir utøvd av okkupanten. Se professor C.A. Fleischer i «Hovedpunkter i folkeretten» s. 181: «Det alminnelige synspunkt i folkeretten er at okkupasjonsmakten anerkjennes som den faktiske innehaver av statsmyndigheten i området... de ordinære myndigheter er satt ut av spillet.» Professor dr. Castberg lærer: «Okkupasjonsmakten er midlertidig innehaver at den legale makt i landet.» Midlertidig betyr her så lenge okkupasjonen varer.

Da Sovjetunionen den 8. mai 1941 brøt de diplomatiske forbindelser med Norge, var begrunnelsen at «Norge ikke lenger er suveren stat». Dette var helt korrekt. Forholdet er at så lenge de ordinære myndigheter er satt ut av spill ved at suvereniteten midlertidig er gått tapt, har slike myndigheter ikke rett til verken å sende ut eller å motta diplomatiske representanter. I «London-regjeringa» II side 305 av Olav Riste siteres utenriksminister Trygve Lie slik: «Den norske regjering hadde den hele tid vært uten representant fra den svenske regjering. Og vår legasjon i Stockholm arbeidet under vilkår som ikke hadde noe med vanlig diplomatisk representasjon å gjøre. Tross våre krav om å få militær- og marineattasjeen oppført på diplomatlisten måtte disse leve i Stockholm som privatpersoner. Finland har heller ikke opprettholdt regulær forbindelse med oss.» Eire som holdt så strengt på sin nøytralitet, nektet å ha diplomatisk forbindelse med den norske eksilregjering.

Av ovenstående skulle det fremgå at regjeringen Nygaardsvold i eksil ikke var legalt kvalifisert til å være krigførende så lenge den tyske okkupasjon varte. Den 12. april 1940 rettet utenriksminister Koht en forespørsel til svensk UFD om kong Haakon og regjeringen kunne ta temporær tilflukt i Sverige. Utenriksminister Günthers svar til Koht finnes inntatt i SOU 18:72 s. 19: «Konungen jämte följeslagare hälsades välkomna till Sverige. Tillika betonades det emedlertid att statsmaktens befogenheter enligt folkrätten icke kunne utövas på utländsk territorium.» Av bl.a. Protokollkomiteens innstilling, 0 IX 1949, fremgår flere steder at den svenske utenriksministers syn er helt korrekt: «En fordrevet regjering kan ikke utøve statsmakt så lenge den sitter i fremmed land.

I «Leve eller dø» s. 233, opplyser Trygve Liv at den norske forsvarssjef, general Ruge, «vegret seg og til slutt nektet blankt å bli med til England. Ruge valgte å gå frivillig i tysk krigsfangenskap.

Av Ruges brev 27. juni 1940, jnr. 2159/40 til den tyske rittmester Goerz, ser vi at hele den norske generalstab, minus Ruge, har æresforpliktet seg til passivitet. I general Ruges brev av 25.6.40 til Norges Høyesterett, påpekes at æresordet om ikke å krige videre omfatter «alle garnisonerende offiserer fra hær og flåte».

John Sand